

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

De Raad voor de Kinderbescherming in het nieuwe stelsel

Inhoud

- 1 > **Waarom kindbescherming. Ingrijpen in gezinnen vanuit de diep gevoelde maatschappelijke behoefte dat het goed gaat met kinderen.**
- 2 > **Waarborgen bij de rechtsgang. Onafhankelijkheid, zorgvuldigheid, rechtszekerheid en rechtsgelijkheid als onmisbare waarborgen bij de rechtsgang, waar de grondrechten van ouders en kinderen lijken te botsen.**
- 3 > **De Raad in het kort. De rol van de Raad in beschermingszaken, jeugdstrafzaken, vragen rond gezag en omgang na scheiding en screening van (onder andere) aspirant adoptiefouders. Met kengetallen.**
- 4 > **Het nieuwe stelsel. De Raad steunt de uitgangspunten van het nieuwe stelsel. Gemeenten nemen de regie, de Raad behoudt zijn rol.**
- 5 > **Samenwerking Raad en gemeenten. De Raad zet in op ketensamenwerking, ook in het nieuwe stelsel. Gemeenten en Raad zijn op elkaar aangewezen, zullen afspraken moeten maken en kunnen expertise delen.**

Inleiding

Jeugdzorg en jeugdbescherming staan aan de vooravond van een ingrijpende stelselherziening. De Raad voor de Kinderbescherming steunt de uitgangspunten van het nieuwe stelsel. De Raad wil bijdragen aan een succesvolle invoering door het bieden van stabiliteit in de transitiefase, door expertise beschikbaar te stellen en door intensief samen te werken met de nieuwe ketenpartners.

Deze brochure biedt u als gemeente een handreiking. De Raad wil graag met u als gemeente in gesprek over de verantwoordelijkheden die op u afkomen als het gaat om jeugdzorg in een gedwongen kader, zowel civiel als strafrechtelijk, inclusief de toeleiding daar naartoe en de rol die de Raad daarbij speelt. In deze brochure vindt u onze visie hierop.

Alleen samen kunnen we zorgen dat het nieuwe stelsel een succes wordt en dat de zorg voor kinderen en jongeren in de knel ingrijpend verbetert.

Marie-Louise van Kleef

Peter Siebers

Landelijke directie

Raad voor de Kinderbescherming

> Waarom kinderscherming

De wens dat het goed gaat met kinderen en jongeren wordt in onze samenleving breed gedragen. We willen dat zij zich ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen die zich betrokken weten bij anderen en een zinvolle bijdrage leveren aan de samenleving.

Daarom investeren we enorm in onze kinderen, in liefde en aandacht, in tijd en geld. Daarom richten we voorzieningen in voor ouders en kinderen, zoals speelruimte, onderwijs, verlofregelingen, jeugdgezondheidszorg en jeugdhulpverlening. Daarom willen we onze kinderen zo veel mogelijk behoeden voor ellende en verdriet.

We accepteren het niet als kinderen door hun ouders worden verwaarloosd, genegeerd, tot inzet gemaakt van een loyaliteitsstrijd na een scheiding of zelfs worden mishandeld of misbruikt. We willen niet dat jongeren strafbare feiten plegen en daarmee zichzelf en anderen schade berokkenen. We willen dit het liefst voorkomen, door vroegtijdige signalering en de inzet van preventieve maatregelen. Als het ondanks die maatregelen toch gebeurt, dan willen we als samenleving kunnen ingrijpen.

Dit ingrijpen moet dan wel met uiterste zorgvuldigheid gebeuren, omgeven door alle waarborgen van de rechtsstaat. Het gaat immers om een botsing van grondrechten: het recht van ouders om hun kinderen naar eigen inzicht op te voeden en het recht van kinderen om niet door hun ouders in hun ontwikkeling bedreigd te worden. Dit ingrijpen moet ook effectief en efficiënt gebeuren: zonder onnodig tijdverlies, door organisaties die eendrachtig samenwerken en hoogwaardig werk leveren, tegen aanvaardbare kosten.

> Waarborgen bij de rechtsgang

Waar de grondrechten van ouders en kinderen botsen, heeft de overheid de taak om op te komen voor de rechten van het bedreigde kind. Zo is dat ook vastgelegd in het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).¹ In een rechtsstaat als de onze is het aan een rechter om te beoordelen of deze grondrechten inderdaad botsen, of het belang van het kind vordert dat het recht van ouders om hun kinderen naar eigen inzicht op te voeden wordt beperkt of hen zelfs wordt ontnomen.

Het onderzoek en advies dat daarvoor nodig is en de afweging of de situatie inderdaad ernstig genoeg is om aan de rechter voor te leggen (de zogenoemde rekwesterende taak) moet onafhankelijk en uiterst zorgvuldig plaatsvinden. Bovendien moet al tijdens de fase van onderzoek en advies de rechtszekerheid en rechtsgelijkheid van ouders en kinderen afdoende gewaarborgd zijn.

Onafhankelijk

Onafhankelijk betekent: onafhankelijk van personen, organisaties en instellingen die tot dat moment betrokken zijn bij het kind en gezin, die de beslissingen van de rechter uitvoeren of die belang hebben (financieel of beleidsmatig) bij de uitkomsten van de beslissingen die de rechter neemt op basis van de adviezen.

Zorgvuldig

Zorgvuldig betekent: professioneel, op basis van (zo mogelijk *evidence based*) wetenschappelijke inzichten en deskundigheid, niet alleen over wat er met kinderen en ouders aan de hand kan zijn, maar ook over risicotaxaties en het maken van afwegingen. Het betekent ook: transparant, op basis van heldere kwaliteitskaders, onderzoeksmethodieken, beslisregels en werkprocessen.

Rechtszeker

Rechtszeker betekent: burgers (met name kinderen) moeten ervan op aan kunnen dat er wordt ingegrepen als dat nodig is, en dat dit dan gebeurt op basis van wetgeving en jurisprudentie, met alle waarborgen die dat met zich meebrengt voor een zuivere rechtsgang.

1. Het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) is door Nederland geratificeerd in 1995.

Rechtsgelijk

Rechtsgelijk betekent: voor alle ouders en kinderen van Nederland op eenzelfde manier ingevuld, volgens landelijk vastgestelde normen.

De Raad voor de Kinderbescherming doet dit onderzoek en geeft dit advies. Deze rol van de Raad is vastgelegd in wetgeving.² De Raad vormt daarmee een belangrijke schakel in het systeem van *checks and balances*, dat garandeert dat de grondrechten van ouders en kinderen tegen elkaar afgewogen worden volgens de regels van de rechtsstaat. Met alle waarborgen en eisen die de samenleving daar aan stelt.

2. Burgerlijk Wetboek, Boek 1, Afdeling 3, artikel 238-243.

De Raad - feiten en cijfers

De Raad algemeen

- In 2010 heeft de Raad **19.000** beschermingsonderzoeken en **33.500** strafonderzoeken uitgevoerd. Daarnaast heeft de Raad **18.700** taakstraffen gecoördineerd en in **4.800** zaken de kinderrechter geadviseerd ten aanzien van gezag en omgang na scheiding. Tot slot zijn er in 2010 **2.800** screenings (met name voor adoptie) uitgevoerd.
- Voor een (gemiddelde) gemeente met een inwonersaantal van 100.000 inwoners komt dat per jaar ongeveer uit op **115** beschermingsonderzoeken, **200** strafonderzoeken, **110** gecoördineerde taakstraffen, **30** onderzoeken gezag en omgang na scheiding en **450** screenings.
- De Raad werkt samen met een **groot aantal ketenpartners**. Voor strafzaken zijn dat de politie, het OM en de Jeugdreclassering. Voor beschermingszaken zijn dat BJZ (Toegang, AMK en gezinsvoogdij) en de rechtbank. Voor G&O is dat de rechtbank.

Beschermingszaken

- De problematiek van cliënten van de Raad is complex. **Vijftig procent** van de cliënten heeft psychiatrische problemen, bij **40%** is sprake van huiselijk geweld, bij **30%** speelt verslavingsproblematiek en **25%** van de populatie van de Raad is (licht) verstandelijk beperkt. In **80%** van de zaken gaat het om een combinatie van **twee of meer** van deze factoren.
- Ongeveer **17%** van de meldingen die in 2010 zijn binnengekomen bij de Raad was afkomstig van het AMK. **48%** van de meldingen was afkomstig van BJZ/toegang en **11%** kwam van andere professionals (ziekenhuizen, politie, artsen, enzovoorts). De Raad maakte **24%** ambtshalve meldingen aan, met name vanuit jeugdstrafzaken.
- De Raad sluit in 2010 ongeveer **tweederde** van de beschermingsonderzoeken af met het verzoek aan de rechter om een kinderbeschermingsmaatregel op te leggen.

3

15 13

> De Raad in het kort

De Raad voor de Kinderbescherming wordt ingeschakeld als de omstandigheden van een kind en zijn gezin zorgelijk zijn, de geboden vrijwillige hulpverlening niet (meer) voldoende is of het gezin geen hulp accepteert. De Raad verleent zelf geen hulp aan gezinnen. Wel zorgt de Raad dat de hulpverlening zo nodig op gang komt.

De kerntaken van de Raad liggen op het terrein van:

- **Bescherming:** de Raad onderzoekt de situatie van gezinnen waar opvoeden een probleem is geworden en kan de rechter verzoeken een kindbeschermingsmaatregel op te leggen;
- **Gezag en omgang na scheiding:** de Raad adviseert de rechter bij gezag- en omgangszaken, als ouders die uit elkaar gaan het niet eens worden over afspraken over de kinderen, bijvoorbeeld over de omgangsregeling of de verblijfplaats;
- **Straf:** de Raad onderzoekt de situatie van jongeren die met justitie in aanraking komen en adviseert over een passende strafrechtelijke sanctie aan het Openbaar Ministerie of aan de rechter. De Raad coördineert opgelegde taakstraffen en volgt het straftraject van een individuele jongere;
- **Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen (ASAA):** de Raad is betrokken bij zaken op het gebied van afstand doen, de screening van pleeggezinnen, adoptiegezinnen, adviesaanvragen over adoptie en afstammingsvragen.

Daarnaast heeft de Raad een toetsende en toezichthoudende taak bij beschermingszaken en jeugdstrafzaken. Meer informatie over het werk van de Raad voor de Kinderbescherming is te vinden op de website www.kinderbescherming.nl.

4

> Het nieuwe stelsel

Met brede steun in de Tweede Kamer heeft de huidige regering besloten tot een stelselwijziging. Daar zijn dringende redenen voor. Ondanks dat het goed gaat met de meeste kinderen in Nederland, krijgen steeds meer kinderen en ouders te maken met zwaardere vormen van jeugdzorg.

Op veel plaatsen zijn wachtlijsten. Het aanbod is versnipperd, net als de aansturing en de financiering. Het ontbreekt aan regie. Bovendien blijven de kosten stijgen. De uitgangspunten van het nieuwe stelsel zijn daarom: regie en financiering van jeugdzorg in één hand, bij de gemeenten, inzetten op vroegtijdig aanbieden van lichtere vormen van zorg en daardoor grotere problemen voorkomen, integratie met andere vormen van hulpaanbod.

De Raad herkent de knelpunten in het huidige stelsel van jeugdzorg en jeugdbescherming en staat achter de uitgangspunten van het nieuwe stelsel: regie bij de gemeenten. Het uiteindelijke doel is dat het op termijn in minder gezinnen noodzakelijk is om in te grijpen via een kindbeschermingsmaatregel, dat er minder kinderen uit huis geplaatst hoeven te worden omdat er tijdig adequate hulp op gang is gekomen en dat er minder kinderen overlijden aan de gevolgen van mishandeling of verwaarlozing

De landelijke politiek ziet bij de stelselwijziging meerwaarde voor het in stand houden van een landelijk functionerende Raad voor de Kinderbescherming.³ Hoewel er ook andere modellen denkbaar zijn, heeft het Nederlandse model met een landelijk werkende Raad voor de Kinderbescherming zijn waarde bewezen: het blijkt goed te functioneren⁴ en het wordt in politiek en samenleving⁵ breed gedragen.

3. In de beleidsbrief stelselwijziging jeugd Geen kind buiten spel van 8 november 2011 schrijft de regering: 'Wij zien voorsnog geen aanleiding om de huidige taken van de Raad voor de Kinderbescherming ter discussie te stellen in het nieuwe stelsel. Wij vinden het van belang dat de Raad voor de Kinderbescherming daar waar wordt ingegrepen in de rechten van ouders in het belang van het kind onafhankelijk advies uitbrengt aan de rechter en dat er sprake is van rechtsgelijkheid. Verder is het van belang dat er juist bij deze decentralisatie sprake moet zijn van continuïteit in deze belangrijke schakel in de jeugdbeschermings- en jeugdstrafrechtketen.'

4. Inspectie Jeugdzorg: Een Kinderbeschermingsmaatregel? Besluiten en overwegingen van de Raad voor de Kinderbescherming, oktober 2010.

5. Motivation: Imago-onderzoek Raad voor de Kinderbescherming, maart 2011.

5

> Samenwerking Raad en gemeenten

Gemeenten worden in het nieuwe stelsel een belangrijke ketenpartner voor de Raad. De Raad zoekt nadrukkelijk samenwerking met de gemeenten, op basis van gedeelde doelen (dat het goed gaat met kinderen), onderling vertrouwen en respect voor de onderscheidende rollen en verantwoordelijkheden.

Rust en steun

Gemeenten kunnen ook in het nieuwe stelsel terugvallen op de Raad als onafhankelijke en zorgvuldig werkende instelling, die rechtszekerheid en rechtsgelijkheid garandeert op het moment dat de grondrechten van ouders en kinderen botsen. De beslissingen hierover kunnen daardoor buiten de gemeentelijke bestuurlijke en politieke kaders plaatsvinden. Dat kan een gemeentebestuurder in hectische situaties rust en steun geven, ook in de verantwoording aan gemeenteraad. De Raad is in die gevallen altijd bereikbaar voor het gemeentebestuur.

Verbinding met jeugdstrafzaken

In het raadsonderzoek in jeugdstrafzaken, heeft de Raad de nadrukkelijk aandacht voor zorgsignalen. Niet alleen bij de betrokken jongeren, maar ook bij andere kinderen in het gezin. Als de situatie daar om vraagt, schakelt de Raad vanuit het strafonderzoek direct door naar een beschermingsonderzoek. Zijn er wel zorgsignalen, maar is een beschermingsonderzoek niet nodig, dan verwijst de Raad door en bevordert dat andere partijen hun rol nemen.

Geen onnodige schakels

De Raad vindt de eerste opvang en screening van zorgmeldingen in principe een taak van de gemeente. De gemeente zal hiertoe een meldpunt moeten inrichten en onderhouden. In een aantal gevallen zal er echter al bij een professionele melder substantiële twijfel bestaan over de veiligheid van kinderen in hun opvoedsituatie. Voor deze kinderen moet zo snel mogelijk duidelijk worden of de veiligheid inderdaad in het geding is en zo ja, hoe deze kan worden gegarandeerd. Daarom vindt de Raad het voor deze kinderen van belang dat er geen onnodige schakels zitten in het proces van signaleren naar melden, onderzoeken en zo nodig ingrijpen. Daarom pleit de Raad voor de mogelijkheid dat professionals deze kinderen rechtstreeks bij de Raad kunnen melden.

Ook als er bij het gemeentelijke meldpunt uit een eerste screening naar voren komt dat zulke substantiële twijfels bestaan, kan dit meldpunt direct doorleiden naar de Raad, zonder eerst zelf uitgebreid onderzoek te doen naar de opvoedsituatie van het kind. In beide gevallen wordt de onderzoekstermijn verkort en worden de expertise en de bevoegdheden van de Raad maximaal benut.

Het is vanuit het belang van snelheid en zorgvuldigheid dus nodig dat er heldere afspraken gemaakt worden tussen de gemeente en de Raad ten aanzien van het werkproces en de informatieoverdracht.

Doorzettingsmacht

In de voorgenomen nieuwe kindbeschermingswetgeving heeft de burgemeester doorzettingsmacht op het proces: de burgemeester kan de Raad dwingen om een zaak ter beoordeling aan de rechter voor te leggen, als de Raad zelf uit onderzoek concludeert dat een kindbeschermingsmaatregel niet de aangewezen weg is om de problemen in een gezin op te lossen. De Raad erkent het belang van deze doorzettingsmacht. Het dwingt alle bij een gezin betrokken partijen tot samenwerking, vanuit de erkenning voor de verschillende rollen. Als die samenwerking goed verloopt, zal het in de praktijk maar zelden voorkomen dat een burgemeester daadwerkelijk van dit recht gebruik hoeft te maken.

Kennis en expertise delen

De Raad wil graag met gemeenten in gesprek over de verantwoordelijkheden die op de gemeente afkomen als het gaat om jeugdzorg in een gedwongen kader, zowel civiel als strafrechtelijk, inclusief de toeleiding daar naartoe en de rol die de Raad daarbij speelt. De Raad kan en wil kennis en expertise delen met gemeentelijke instellingen. Kennis over wat er met kinderen en ouders aan de hand kan zijn, welke risicofactoren er aan de orde zijn en welke beschermende factoren tegenwicht kunnen bieden. Expertise hoe je op een goede manier om kunt gaan met de problematiek in gezinnen (bijvoorbeeld in acute crisissituaties), hoe je methodisch verantwoord onderzoek doet, risicotaxaties uitvoert en kunt bijdragen aan de veiligheid van kinderen.

> Tot slot

De Raad wil als betrouwbare en betrokken ketenpartner bijdragen aan het succes van de stelselwijziging en tegelijkertijd een baken blijven in woelige tijden, een stabiele factor als organisatie die bijdraagt aan zorgvuldige, afgewogen beslissingen rond kinderen en jongeren. Los van de waan van de dag, met een open oog voor de belangen van ouders, professionals en samenleving, maar altijd met het belang van het kind voorop.

Colofon

Uitgave

Raad voor de Kinderbescherming

www.kinderbescherming.nl

Januari 2012

Ontwerp

Richard Sluijs Ontwerpen, Den Haag

Fotografie

Piek, Den Haag

Kinderen beschermen, dat doen we samen

De Raad voor de Kinderbescherming komt op voor de rechten van het kind van wie de ontwikkeling en opvoeding worden bedreigd. De Raad schept voorwaarden om die bedreiging op te heffen of te voorkomen. De Raad doet onafhankelijk onderzoek, adviseert in juridische procedures en kan maatregelen of sancties voorstellen. De Raad werkt nauw samen met andere instanties.

Dit is een uitgave van

Raad voor de Kinderbescherming | Landelijk Bureau
Postbus 19202 | 3501 DE Utrecht
www.kinderbescherming.nl | www.kinderbescherming.nl/jongeren

Versie 1.1 | Januari 2012

Aan de informatie in deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.